

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

Institutionen för handelsrätt

Funktionsgarantier

vid konsumentköp

Carl Jönsson

Kandidatuppsats

15 högskolepoäng

Handledare

Boel Flodgren

HARK11

Konsumenträtt

Summary

A warranty is an engagement on the behalf of the vendor regarding the products function and durability during a specified period of time. The product shall be considered faulty, regardless if it was faultless at delivery, if impairment occurs that is covered by the warranty. The vendor is liable for the product under § 16 the Consumer Purchases Act if no warranty has been given. This means that the product should be contractual and that it should not deviate from what the consumer with good reason can expect. The period of limitation is three years. The legal consequences are the same regardless of whether a warranty has been given or not.

If the warranty is generally held, that is only guarantees that the product will be faultless, and the duration of the warranty is the same or shorter than the period of limitation, the question is in what extent the consumers protection have increased. The vendors' liability under the warranty is strict, but the regulation of the Consumer Sales Act already gives a relatively high level of protection. The purpose of this thesis is to research how the warranties relate to the regulation of the Consumer Purchases Act.

The primary method used for this paper was to examine and analyze effective Swedish legislation, thereafter systematically described and presented in a manner which is meant to be easy for the reader to follow.

A warranty gives the consumer benefits that he would not otherwise have had. Firstly, the consumer is given an additional judicial ground at his disposal. Secondly, the burden of proof is laid on the vendor during the duration of the warranty which is an advantage since it can be relatively difficult for consumers to prove that the product was faulty at delivery. A one-year warranty indisputably provides the consumer a benefit but perhaps not to the extent that it appears to be intended. A one-year warranty should therefore either include a benefit that would not otherwise be given to him or be given for a longer period of time than three years. Otherwise it is not very favorable in practice.

Sammanfattning

En funktionsgaranti är en utfästelse om varans funktion och hållbarhet under en viss angiven garantitid. Om varan försämras i det eller de avseenden som garantin omfattar ska den anses vara felaktig oavsett om den var felfri vid avlämnandet. Utan garanti ansvarar säljaren för fel bland annat enligt 16 § Konsumentköplagen (KKL). Det innebär bland annat att varan ska vara avtalsenlig samt att den inte ska avvika från vad konsumenten med fog kan förutsätta. Felpåföljderna är desamma oavsett om garanti givits. Konsumenten har en lagstadgad preskriptionsfrist om tre år.

Om garantivillkoren är allmänt hållna, det vill säga endast garanterar att varan ska vara fri från fel, och garantitiden är densamma eller kortare än den lagstadgade ansvarstiden är frågan i vilken utsträckning konsumenten fått ett utökat skydd. Säljarens ansvar enligt garantin är förvisso strikt men reglerna i KKL ger redan ett relativt långtgående skydd. Syftet med denna uppsats är därför att utreda hur funktionsgarantier förhåller sig till övriga skyddsregler i konsumentköplagen.

Huvudmetoden för denna uppsats har varit att undersöka och analysera gällande rätt utifrån lagtext, förarbeten, doktrin och Allmänna reklamationsnämndens praxis. Därefter har gällande rätt systematiskt redogjorts för och uppställts för att läsaren på ett så enkelt vis som möjligt ska kunna följa författarens resonemang.

En funktionsgaranti ger konsumenten fördelar som han inte annars haft. För det första får han en ytterligare felgrund till sitt förfogande. För det andra vilar bevisbördan på säljaren under garantitiden vilket är en fördel eftersom att det kan vara svårt för konsumenten att påvisa att ett fel varit ursprungligt. En ettårig garantitid ger obestridligen konsumenten fördelar men måhända inte i sådan omfattning som det verkar vara tänkt. En ettårig funktionsgaranti borde således antingen vara utformad så att den omfattar något som inte annars skulle skyddas enligt KKL:s regler, till exempel försumlighet eller olyckshändelse, eller vara utställd för längre tid än tre år. Annars är den i praktiken inte särskilt fördelaktig.

Förord

Jag vill ta detta tillfälle i akt och framföra mitt stora tack till min handledare Boel Flodgren. Tack för ditt stöd, inspiration och vägledning men framför allt för ditt ousinliga tålamod med mig och mitt arbete.

Jag vill också tacka Henrik Norinder som genom att vara den han är inspirerar sina studenter. Det är tack vare Henrik som mitt intresse för Handelsrätt på allvar väcktes.

Denna uppsats avslutar en alltigenom fantastisk studietid i Lund. Arbetet tog en aning längre tid än beräknat men det gjorde också studierna i övrigt. För detta vill jag framföra mitt oändliga tack till Handelsrättsliga institutionen och Lunds Universitet.

Lund i mars 2011

Carl Jönsson

Innehåll

Summary	ii
Sammanfattning	iii
Förord	iv
Förkortningar	vi
1. Inledning	1
1.1 <i>Introduktion</i>	1
1.2 <i>Syfte och frågeställning</i>	2
1.3 <i>Metod och material</i>	3
1.4 <i>Avgränsningar</i>	3
1.5 <i>Disposition</i>	5
2. Felbedömning	7
2.1 <i>Vad som avses med fel enligt 16-19 §§ KKL</i>	7
2.2 <i>20-20 a §§ KKL, tidpunkt för felbedömning och presumtion om ursprungligt fel</i>	10
2.3 <i>Vad som avses med fel när funktionsgaranti givits</i>	12
3. Felpåföljder	15
3.1 <i>22 samt 25-31 §§, påföljder vid fel i varan</i>	15
3.2 <i>23-24 §§, reklamation</i>	16
4. Förhållandet mellan funktionsgarantier och KKL	19
4.1 <i>Hållbarhet och konsumentens befogade förväntningar</i>	19
4.2 <i>Förhållandet mellan hållbarhet och avtalsenlighet</i>	22
4.3 <i>Bevisbördans betydelse</i>	24
5. Slutsatser och egna reflektioner	26
Källförteckning	28

Förkortningar

ARN	Allmänna reklamationsnämnden
KKL	Konsumentköplag (1990:932)
Konsumentköpsdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier
KtjL	Konsumenttjänstlag (1985:716)
KöpL	Köplag (1990:931)
MFL	Marknadsföringslag (2008:486)
Preskriptionslagen	Preskriptionslag (1981:130)
Produktsäkerhetslagen	Produktsäkerhetslag (2004:451)
Prop.	Regeringens proposition

Regeringens proposition 1989/90:89 om ny konsumentköplag benämns i regel endast som Prop. i noterna

1. Inledning

1.1 Introduktion

En funktionsgaranti definieras som en utfästelse om varans funktion och hållbarhet under den angivna garantitiden. Om varan försämras i det eller de avseenden som garantin omfattar ska den anses vara felaktig oavsett om den var felfri vid avlämnandet.¹ Det är säljaren som måste visa att felet beror på något förhållande på konsumentens sida för att undgå felansvar. De allmänna reglerna om felpåföljder blir tillämpliga även när fel anses föreligga enligt garantin. Säljaren har ansvar för varan i den omfattning som anges i garantivillkoren under hela garantitiden. Det är vanligen säljaren som bestämmer omfattningen av garantin samt hur lång garantitiden ska vara. Det är inte ovanligt att varor säljs med ett års garanti. Regler om funktionsgarantier återfinns i 21 § Konsumentköplagen (KKL). Denna uppsats kommer att handla om funktionsgarantier och hur de förhåller sig till det lagstadgade konsumentskyddet.

I 16 § KKL stadgas de grundläggande reglerna för vad som avses med fel i en såld vara. Varan ska i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet; den ska vara avtalsenlig. Konsumenten ska kunna lita på att varan har normal hållbarhet. Varan ska också stämma överens med den beskrivning som säljaren har lämnat. Säljaren har att upplysa konsumenten om sådana förhållanden rörande varans egenskaper eller användning som kan tänkas inverka på köpet. Varan ska anses felaktig om den i något annat avseende avviker från vad konsumenten med fog kunnat förutsätta.² Det är vad konsumenten med fog kunnat förutsätta ifråga om varans egenskaper som är avgörande för om varan ska anses felaktig eller ej. Bevisbördan vilar på konsumenten i de fall när varan anses felaktig enligt felreglerna i KKL. I 17-19 §§ KKL återfinns ytterligare felgrunder som aktualiseras i vissa specifika situationer. 22 § KKL stadgar de felpåföljder konsumenten kan åberopa när fel i varan föreligger.

¹ Prop. 1989/90:89 s. 110, Grobgeld & Hertzman s. 262

² 16 § KKL

Felbedömningen utgår från tidpunkten när varan avlämnades. Säljaren är ansvarig för de fel som fanns vid denna tidpunkt även om de inte visar sig förrän senare.³ Enligt 23 § KKL har konsumenten tre års preskriptionsfrist för att åberopa fel. Om garanti utfärdats för mer än tre år ska istället den angivna garantitiden gälla som preskriptionsfrist.⁴

1.2 Syfte och frågeställning

Utan garanti ansvarar säljaren för fel bland annat enligt 16 § KKL. Det innebär bland annat att varan ska vara avtalsenlig samt att den inte ska avvika från vad konsumenten med fog kan förutsätta. En funktionsgaranti syftar till att ge konsumenten utökat skydd för fel i varor. Varan ska anses felaktig om den avviker från garantivilkorens omfattning. När ett fel konstaterats är det oväsentligt för felpåföljderna vilken av dessa felgrunder som åberopats. Reklamationsförfarandet är i princip detsamma oavsett felgrund. Funktionsgarantin är tidsbestämd och säljarens ansvar sträcker sig över hela garantitiden oavsett hur lång denna är. Utan garanti har säljaren ansvar för fel i varan under tre år.

Om garantivillkoren är allmänt hållna, det vill säga endast garanterar att varan ska vara fri från fel, och garantitiden är densamma eller kortare än den lagstadgade ansvarstiden är frågan i vilken utsträckning konsumenten fått ett utökat skydd. Säljarens ansvar enligt garantin är förvisso strikt men reglerna i KKL ger redan ett relativt långtgående skydd. Syftet med denna uppsats är därför att utreda hur funktionsgarantier förhåller sig till övriga skyddsregler i konsumentköplagen.

Med utgångspunkt i ovanstående resonemang blir följande frågeställning relevant:

- Hur förhåller sig funktionsgarantier till det lagstadgade skyddet i konsumentköplagen?

³ 20 § KKL

⁴ Prop. s. 115-116

1.3 Metod och material

Huvudmetoden för denna uppsats har varit att undersöka och analysera gällande rätt utifrån lagtext, förarbeten, doktrin och Allmänna reklamationsnämndens (ARN) praxis. Därefter har gällande rätt systematiskt redogjorts för och uppställts för att läsaren på ett enkelt vis ska kunna följa författarens resonemang.

Utgångspunkten för materialinhämtning har varit Lunds Universitets biblioteks söktjänst LibHub⁵ och bibliotekskatalog. Inom LibHub finns flertalet databaser och framförallt Karnov har använts för att få tillgång till lagtext och propositioner. Via Infotorg har artiklar sökts med hjälp av sökorden ”garanti”, ”funktionsgaranti” och ”21 § Konsumentköplagen”. Bibliotekskatalogen användes för att finna litteratur. I *Konsumentköplagen – En Kommentar* fanns rikligt med hänvisningar till annan relevant litteratur och artiklar.

Den litteratur och de artiklar som använts har i huvudsak gett en samstämmig bild av rättsläget. Det bör här påpekas att garantireglerna i KKL i vissa delar kritiserats och att författarna i vissa avseenden har kommit fram till något olika tolkningar. Detta har dock inte påverkat de grundläggande principer som denna framställning bygger på. Praxis från ARN är inte prejudicerande men avsaknaden av avgöranden från Högsta Domstolen har gjort att ARN:s utlåtanden är det underlag som kunnat användas.

1.4 Avgränsningar

För att kunna dra generella slutsatser krävs också att generella antaganden görs. Begreppet funktionsgaranti definieras som en utfästelse om en varas egenskaper eller hållbarhet. Garantivillkoren ställs upp av säljaren som ett ensidigt åtagande och kan i princip innehålla vilka löften som helst. Det finns exempel på garantier där säljaren tar på sig ansvar för tillverkningsfel under tio år eller där de omfattar även olyckshändelse på konsumentens sida.⁶ En funktionsgaranti kan dock aldrig inskränka konsumentens rättigheter enligt de tvingande reglerna i KKL. Funktionsgarantier omfattar emellertid vanligen inte försämringar som uppstår till följd

⁵ Tidigare Elin@, tjänsten bytte namn och utseende under arbetets gång

⁶ <http://www.samsonite.se/en/our-guarantee.htm>, <http://orrefors.se/main.asp>

av förhållanden på konsumentens sida, till exempel försumlighet eller olycka, vilket här förutsätts. Vidare antas att funktionsgarantier ges med en garantitid om ett år. Uppsatsen tar endast sikte på fabriksnya konsumentkapitalvaror. Sådana varor har i allmänhet en förväntad livslängd om betydligt längre tid än tre år.

För uppsatsen är i huvudsak de civilrättsliga konsumentreglerna relevanta, det vill säga framför allt KKL. Regler om såväl konsumentköp som funktionsgarantier finns också i den marknadsrättsliga regleringen, framför allt i Marknadsföringslagen och Avtalsvillkorlagen. Reglerna i KKL bygger i visst hänseende på de regler som återfinns i Konsumenttjänstlagen⁷ (KtjL) och är därför i stor utsträckning mycket lika. Det hade dock blivit alltför omfattande, och inte direkt relevant, att också redogöra för reglerna i KtjL. Detsamma gäller Köplagen (KöpL) som ofta får utgöra grunden för köprättsliga resonemang i litteraturen. Dock föreligger en mycket stor skillnad i det att KöpL är dispositiv. Det resultat som denna uppsats redovisar skulle alltså inte vara relevant ur KöpL:s perspektiv.

Uppsatsen utreder i huvudsak hur funktionsgarantierna förhåller sig till de grundläggande felreglerna i KKL, det vill säga de som återfinns i 16 § KKL. Uppsatsen är begränsad till dessa regler eftersom övriga felgrunder är av annan karaktär och bedöms fristående, oavsett om en garanti givits eller ej. 17 § KKL behandlar fel när varan sålts i befintligt skick. Eftersom uppsatsen endast behandlar fel i fabriksnya varor är paragrafen i detta fall irrelevant. 18 § KKL reglerar felbedömningen när en vara är felaktig på grund av att den är hälsovådlig. Sådana varor är alltid att bedöma som felaktiga varför en garanti inte skulle ha någon verkan. Inte heller 19 § KKL har någon direkt relevans för denna uppsats. Paragrafen reglerar säljarens ansvar för marknadsföring av varan och felet är alltså inte egentligen hänförligt till själva varan. Paragraferna kommer ändå att kortfattat redogöras för nedan då de bidrar till att ge en fullständig bild av det lagstadgade konsumentskyddet.

⁷ Prop. s. 24

Traditionellt sett har man skiljt mellan två typer av tidsbestämda garantier, funktionsgarantier och Alméngarantier.⁸ En Alméngaranti innebär att säljaren under viss tid garanterar att varan är felfri vid avlämnandet. Detta, i sin tur, innebär att bevisbördan för om fel förelegat vid denna tidpunkt kastas om, från konsument till säljare, under garantitiden.⁹ Enligt nu gällande rätt ska en tidsbestämd garanti alltid betraktas som en funktionsgaranti.¹⁰ Av den anledningen kommer inte Alméngarantier att beröras närmare i denna uppsats.

1.5 Disposition

2. Felbedömning

I det första kapitlet redogörs översiktligt för hur de tvingande reglerna i KKL ska tillämpas när en försämring uppstår. Om en försämring uppstår i en vara måste en bedömning göras huruvida den beror på ett fel i varan eller om den skadats genom yttre påverkan. I KKL finns regler om felbedömning i 16-20 §§. Dessa utgör grunden för felbedömning när ingen garanti givits. I 21 § KKL finns regler för felbedömningen när en garanti givits.

3. Felpåföljder

Det andra kapitlet redogör för de gemensamma regler som aktualiseras när ett fel har konstaterats. För att kunna göra felpåföljder gällande krävs att konsumenten reklamerar felet till säljaren. Det är oväsentligt vilken felgrund som åberopas. Tillvägagångssättet för reklamation när garanti givits är i stort sett detsamma som i det garantilösa fallet. I 22 samt 25-31 §§ KKL stadgas de påföljder konsumenten kan göra gällande och i 23-24 §§ KKL ges reglerna för reklamation.

4. Förhållandet mellan funktionsgarantier och KKL

Centralt för konsumenten torde vara att de varor som inhandlas ska motsvara det som överenskommit med säljaren. Detta följer också av 16 § 1 st. KKL, att varan ska vara avtalsenlig. Varan ska vad gäller dess beskaffenhet inte heller avvika från varor av samma slag. Konsumenten bör också kunna förvänta sig att varan ska ha en viss hållbarhet under en viss förväntad tid. I det tredje kapitlet ska därför inled-

⁸ Herre, s. 240, Alméngarantier behandlas kortfattat under avgränsningar

⁹ Grobgeld & Hertzman s. 261-262

¹⁰ Prop. 1984/85:110 s. 58, Agell s. 416

ningsvis diskuteras hur hållbarheten, konsumentens befogade förväntningar och avtalsenligheten kan definieras och hur de förhåller sig till varandra. Bevisbördans betydelse vid fel i varan diskuteras avslutningsvis i detta kapitel.

5. Slutsatser och egna reflektioner

I detta det sista kapitlet presenteras de slutsatser som uppsatsen leder fram till baserat på författarens uppfattning och tolkning av gällande rätt.

2. Felbedömning

Om en försämring uppstår i en vara måste en bedömning göras huruvida den beror på ett fel i varan eller om den skadats genom yttre påverkan. I KKL finns regler om felbedömning i 16-20 §§. Dessa utgör grunden för felbedömning när ingen garanti givits. I 21 § KKL finns regler för felbedömningen när en garanti givits. I detta kapitel redogörs översiktligt för hur dessa regler ska tillämpas när en försämring uppstår.

2.1 Vad som avses med fel enligt 16-19 §§ KKL

I 16 § 1 st. KKL stadgas huvudregeln för felbedömningen. En vara ska i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Enligt huvudregeln kan parterna alltså fritt avtala om varans beskaffenhet.¹¹ Vidare ska med varan bifogas anvisningar för dess installation, montering, användning, förvaring och skötsel.¹² Vissa egenskaper behöver parterna dock inte direkt avtala om. Konsumenten ska kunna förutsätta att varan ska kunna användas för sitt normala ändamål och att den har normal hållbarhet.¹³

Avtalets innehåll har alltid företräde vid tolkning men om avtalet inte ger tillräcklig vägledning vid fastställandet av varans beskaffenhet kan reglerna i 16 § 2 st. KKL användas. Enligt dess fyra punkter ska varan,

1. vara ägnad för de ändamål som varor av samma slag i allmänhet används,
2. vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket köparen avsåg att varan skulle användas, om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål,
3. stämma överens med den beskrivning som säljaren har lämnat och ha de egenskaper som säljaren har hänvisat till genom att lägga fram prov eller modell, och
4. vara förpackad på ett vanligt eller annars försvarligt sätt, om förpackning behövs för att bevara eller skydda varan.

¹¹ Prop. s. 95

¹² Prop. s. 95

¹³ Prop. s. 94, en mer djupgående diskussion kring begreppet hållbarhet följer nedan

Reglerna är inte uttömmande. De ska snarast ses som centrala principer att utgå från vid felbedömningen.¹⁴ Den första punkten tar sikte på varans användning eller ändamål och inte på dess kvalitet eftersom varor av samma slag kan variera mycket i kvalitet utan att för den sakens skull nödvändigtvis vara behäftade med fel.¹⁵ Andra punkten reglerar de situationer där konsumenten köper en vara för ett specifikt ändamål som på något vis skiljer sig från vad varor av samma slag normalt används till. För att säljaren ska undgå felansvar krävs att han kände till detta specifika ändamål.¹⁶ Punkt tre kan synas en smula överflödigt då traditionell avtalstolkning torde leda till att beskrivningen av varan utgör avtalsinnehåll och således omfattas av 16 § 1 st. KKL. Även 16 § 3 st. är tillämplig då säljarens beskrivning ger konsumenten en befogad förväntan på varans beskaffenhet. Regeln togs ändå in i samband med implementeringen av Konsumentköpsdirektivet¹⁷ för klarhetens skull samt för att direktivet skulle kunna genomföras korrekt.¹⁸ Sista punkten tar sikte på att varan ska skyddas mot skador under transport från försäljningsstället.¹⁹

I 16 § 3 st. 1 p. KKL stadgas att varan ska anses felaktig om den avviker från vad som sägs i första eller andra stycket. Därefter regleras säljarens allmänna upplysningsplikt genom 16 § 3 st. 2 p. KKL. Säljaren har att upplysa om alla förhållanden i fråga om varans egenskaper och användning som säljaren känner till eller borde känna till och som konsumenten med fog kan förvänta sig att bli upplyst om. Underlåter säljaren att upplysa om sådana förhållanden är varan felaktig under förutsättning att förhållandena skulle ha inverkat på köpet. I likhet med reglerna om lämnande av oriktiga eller ofullständiga uppgifter syftar regeln till att konsumenten ska ha tillräckliga uppgifter som underlag för att kunna göra en bedömning av köpavtalet före dess ingående.²⁰

¹⁴ Prop. s. 97

¹⁵ Prop. s. 98

¹⁶ Prop. s. 98

¹⁷ Direktiv 1999/44/EG om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier

¹⁸ Prop. 2001/02:134 s. 37, Herre s. 197

¹⁹ Prop. s. 99

²⁰ Prop. s. 100

16 § 3 st. 3 p. KKL tydliggör att föregående stycken inte är uttömmande och att en vara, trots att den enligt tolkning av avtalet kan anses felfri, ändå kan vara felaktig om den i något annat avseende avviker från vad konsumenten med fog kunnat förutsätta. Detta innebär att det är konsumentens befogade förväntningar som styr felbedömningen.²¹ ”Konsumenten” ska i detta sammanhang inte ses som den enskilde konsumenten utan som ett uttryck för vad en konsument i allmänhet med fog kan förvänta sig. Regeln tar dock endast sikte på när varans egenskaper eller användbarhet påtagligt skiljer sig från vad konsumenten kan räkna med utifrån de förutsättningar han haft för sin bedömning vid köptillfället.²² Förutsättningarna torde kunna anses sammanfattas som avtalsinnehållet och säljarens beskrivning.²³

Om en säljare önskar sälja en vara som han av någon anledning inte vill ta fullt ansvar för är det vanligt att detta görs med förbehållet att den säljs i ”befintligt skick”. Förfarandet regleras i 17 § KKL som stadgar att i sådana fall måste försäljningen ske med tydligt angivande av vilka förhållanden eller egenskaper som föranleder detta. Säljaren är dock likafullt ansvarig om varan visar sig vara i sämre skick än vad konsumenten med fog kunnat förutsätta utifrån givna omständigheter.²⁴

Särskilda regler gäller beträffande varor som utgör en fara för liv eller hälsa. 18 § KKL stadgar de minimikrav för varans beskaffenhet som anses vara av värde ur säkerhetssynpunkt.²⁵ Säljaren ansvarar också för de uppgifter som lämnats genom marknadsföring eller annars före köpet.²⁶ Om varan inte överensstämmer med dessa uppgifter ska den anses felaktig. Även när uppgifterna lämnats av någon i tidigare säljled eller såsom företrädare för säljaren ska reglerna i 19 § KKL tillämpas. Säljaren är befriad från ansvar om han kan visa att uppgifterna inte påverkat konsumentens beslut eller om uppgifterna rättats i tid och på ett tydligt vis. Vidare måste säljaren även lämna sådan information som han ålagts att lämna genom

²¹ Herre s. 203, Kihlman s. 24, Håstad s. 235

²² Prop. s. 100

²³ Kihlman s. 55

²⁴ Prop. s. 101, Herre s. 212

²⁵ Herre s. 217

²⁶ 19 § 1 st. KKL

Produktsäkerhetslagen eller Marknadsföringslagen. Även här gäller att dessa uppgifter skulle ha påverkat köpet.²⁷

2.2 20-20 a §§ KKL, tidpunkt för felbedömning och presumtion om ursprungligt fel

Felbedömningen ska utgå från varans egenskaper och beskaffenhet vid det tillfälle då den avlämnas av säljaren till konsumenten. Bedömningen görs utifrån om felet har sitt ursprung i någon omständighet som förelegat innan riskövergången, det vill säga om felet är ursprungligt.²⁸ Enligt 8 § 2 st. KKL sker avlämnande och riskövergång vid samma tidpunkt och det är oväsentligt om avlämnandet sker vid den avtalade tidpunkten eller inte. Säljaren står enligt grundreglen risken för varan ända fram till det att konsumenten tar emot varan.²⁹ Dock stadgar 20 § 2 st. KKL att om konsumenten av någon anledning inte hämtar eller tar emot varan och denna på grund av sina egenskaper försämras under tiden så svarar säljaren inte för detta. Regeln torde främst ta sikte på färskvaror av olika slag eller varor som annars har kort hållbarhetstid.³⁰ Säljaren svarar också för fel som fanns vid avlämnandet men som visar sig först vid ett senare tillfälle enligt 20 § 1 st. KKL. Det handlar alltså om ett ursprungligt fel som inte blir känt förrän efter en tids brukande, vanligen på grund av att det till exempel rör sig om en tekniskt avancerad vara.³¹

Fel kan också anses föreligga till följd av säljarens avtalsbrott eller vållande även efter riskövergången.³² Regeln tar sikte på de situationer där säljaren enligt köpavtalet ska befatta sig med varan efter avlämnandet och därigenom skadar den, till exempel vid installation eller montering. Även när konsumenten själv skadar varan till följd av otillräckliga eller felaktiga anvisningar liksom när varan skadas till följd av otillräcklig förpackning har säljaren felansvar. Sistnämnda situationer

²⁷ Prop. s. 104

²⁸ Herre s. 230

²⁹ Prop. s. 108

³⁰ Herre s. 122

³¹ Prop. s. 109

³² 20 § 3 st.

regleras emellertid redan i 16 § KKL men flera typer av avtalsbrott torde kunna aktualiseras i verkligheten.³³

Bevisbördan för att fel föreligger vilar enligt köprättsliga principer på konsumenten.³⁴ Om en försämring uppstår har konsumenten att visa att felet beror på en omständighet hänförlig till tiden före avlämnandet. Ofta är det dock svårt för en konsument att visa att ett fel fanns redan vid avlämnandet varför man har ansett att beviskravet bör ställas relativt lågt. Det ska räcka med att påvisa att varan hanterats på ett riktigt och godtagbart sätt.³⁵ Det åligger därefter säljaren att bevisa att felet beror på köparens vanvård eller en olyckshändelse för att undgå felansvar. Allmänna reklamationsnämnden (ARN) har i ett flertal utlåtanden gått något längre i sin bedömning. Nämnden menar att det inte är tillräckligt att säljaren visar att felet kan ha uppstått genom till exempel yttre åverkan utan måste med övervägande sannolikhet utesluta andra rimliga förklaringar till felets uppkomst.³⁶

Som ovan nämns kan det många gånger vara svårt för konsumenten att bevisa att ett ursprungligt fel är orsak till försämringen. Därför har 20 a § KKL införts. Ett fel som uppträder inom sex månader från avlämnandet ska presumeras vara ursprungligt om inte annat visas eller om presumptionen är oförenlig med varans eller felets art.³⁷ Regeln infördes i enlighet med konsumentköpsdirektivet 2005. Att felet beror på varans eller felets art innebär till exempel att en vara med normal hållbarhetstid som understiger sex månader svårligen kan anses vara behäftad med ursprungligt fel om den försämras på grund av sin egen beskaffenhet.³⁸ Det innebär också att säljaren ska vara fri från ansvar om han kan visa att felet beror på konsumentens vanvård, onormala brukande, en olyckshändelse eller liknande förhållande på konsumentens sida.³⁹

³³ Prop. s. 109

³⁴ Prop. 1984/85:110 s. 56, prop. 2001/02:134 s. 56

³⁵ Prop. 2001/02:134 s. 59-60, Herre s. 233

³⁶ ARN 2003-4343, 2003-5348, 2009-1467 och 2009-4644

³⁷ 20 a § KKL, Herre s. 233-234

³⁸ Prop. 2001/02:134 s. 60, Artikel 5.3 Direktiv 1999/44/EG

³⁹ Prop. 2001/02:134 s. 60

2.3 Vad som avses med fel när funktionsgaranti givits

En funktionsgaranti är en tidsbestämd utfästelse om en varas funktion eller hållbarhet. Säljaren ansvarar alltså för att varan ska fungera eller hålla under den angivna garantitiden.⁴⁰ Det innebär att det är oväsentligt om felet är ursprungligt och att det är prestationen som sådan som garanteras och inte nödvändigtvis själva varan.⁴¹ Säljaren ansvarar för varan i den omfattning som följer av garantivillkoren; en funktionsgaranti är ett ensidigt åtagande och säljaren kan utforma garantin på det sätt han själv önskar. De tvingande reglerna i KKL kan dock aldrig avtalas bort. Om varan försämras i det eller de avseenden som garantin omfattar ska den anses felaktig och konsumenten kan göra samtliga felpåföljder som följer av 22-31 §§ KKL gällande.⁴² Funktionsgarantin ska dock inte tolkas som att säljaren också påtar sig ansvar för fel som uppkommer genom vanvård eller yttre olyckshändelse.⁴³ Funktionsgarantin innebär också att bevisbördan vilar på säljaren under garantitiden.⁴⁴

I 21 § KKL återfinns reglerna för funktionsgarantier. Det är inte nödvändigt att uttrycket ”garanti” används utan det räcker att innebörden av utfästelsen bedöms vara densamma.⁴⁵ Detta kan illustreras av ett utlåtande från ARN, 1998-6662, där en konsument vid köp av en jacka fått ett livstidslöfte. Åtta år senare reklamerade konsumenten jackan med hänvisande till livstidslöftet. Nämnden fann att utfästelsen skulle betraktas som en garanti. I motsats ansåg nämnden i 1991-6248, där en tillverkare i sin marknadsföring utlovade tio års hållbarhet för målarfärg avsedd för utomhusbruk, att någon garanti inte förelåg.

Garantin ska omfatta hela eller delar av en vara. Den kan också omfatta en viss egenskap hos varan. Säljaren får begränsa omfattningen av garantin genom att specifikt ange vad som ingår eller inte ingår i åtagandet. Begränsningar brukar typiskt sett avse delar av förbrukningskaraktär som säljaren inte anser sig kunna

⁴⁰ Prop. s. 110

⁴¹ Prop. s. 110

⁴² Herre s. 247

⁴³ Grobgeld & Hertzman s. 262, Agell s. 417

⁴⁴ 21 § 2 st. KKL

⁴⁵ Prop. s. 110

svara för under hela garantitiden. Görs ingen begränsning ska garantin anses omfatta hela varan.⁴⁶ Funktionsgarantin ska vara tidsbestämd. Detta kan göras genom att ange en viss tidsrymd eller annan måttenhet som begränsar utfästelsen i tid. Ett typexempel på de senare fallen är att garantin gäller viss körsträcka vid köp av motorfordon.⁴⁷ Ovan nämnda utlåtande från ARN, 1998-6662, är också ett sådant exempel där tidsbestämmelsen definierades genom uttrycket ”livstidslöfte”.

Varan ska anses felaktig om den under garantitiden försämras i det eller de avseenden som garantin omfattar. En funktionsgaranti leder alltså genom sitt innehåll till att konsumenten har ytterligare en felgrund till sitt förfogande. Säljarens ansvar för varan utvidgas således i samma utsträckning som garantin anger.⁴⁸ Såvida inte annat avtalats ska varan dock inte anses felaktig om den försämras till följd av normal användning.⁴⁹ Uppstår försämring kan konsumenten åberopa samtliga de påföljder som följer av 22-31 §§ KKL. En garanti kan nämligen aldrig inskränka konsumentens lagstadgade felpåföljder eller påföra konsumenten åtaganden i form av till exempel självrisk.⁵⁰ Är varan felaktig enligt omfattningen av en funktionsgaranti likställs alltså detta i den meningen med ett fel enligt 16 § KKL.⁵¹

Till skillnad från det garantilösa fallet då bevisbördan vilar på konsumenten, kastas vid utfärdad garanti denna om. Säljaren måste för att undgå ansvar visa att försämringen uppkommit genom olyckshändelse, vanvård, onormalt brukande eller därmed jämförlig händelse.⁵² Beviskravet är dock relativt lågt ställt, säljaren måste endast göra sannolikt att försämringen beror på något av ovanstående.⁵³

⁴⁶ Prop. s. 110

⁴⁷ Prop. s. 110

⁴⁸ Herre s. 241, Strömquist s. 40

⁴⁹ Prop. s. 110, Agell s. 417

⁵⁰ Prop. s. 111

⁵¹ Herre s. 277

⁵² 21 § 2 st. KKL

⁵³ Prop. s. 111, Herre s. 245

Säljaren kan också ställa vissa krav för att garantin ska vara giltig och det är sådana villkor som formuleringen ”därmed jämförlig händelse” tar sikte på.⁵⁴ Säljaren kan till exempel kräva att varan ska hanteras och/eller skötas på särskilt sätt eller att den ska undergå service med jämna mellanrum. Om konsumenten inte följt sådana föreskrifter är garantin inte giltig. Sådana villkor får dock inte vara oskäligen i förhållande till användningen av varan eller att kostnader som därmed kan uppstå blir orimliga.⁵⁵

21 § KKL är också tillämplig när garanti är utfärdad av annan för säljarens räkning. Med detta menas någon i tidigare säljled såsom en generalagent eller tillverkare. Något fullmaktsförhållande behöver inte föreligga men för konsumenten ska det framstå som att säljaren och garantigivaren är en och samma. Det är viktigt att här notera att när en garanti utges av annan än säljaren så kan konsumenten inte rikta något anspråk baserat på 21 § KKL gentemot garantigivaren. Det är fortfarande gentemot säljaren som felpåföljderna ska åberopas i dessa fall.⁵⁶

I samband med implementeringen av konsumentköpsdirektivet uppstod diskussion kring den artikel som berörde garantiers utformning. Enligt direktivets artikel 6.2 ska av garantin framgå att konsumenten har vissa rättigheter enligt lag och att dessa inte påverkas av en utfärdad garanti. Vidare ska garantins omfattning vara avfattad på ”vanligt begripligt språk”⁵⁷ med information om hur konsumenten kan tillgodogöra sig fördelarna av utfästelsen. Direktivets artikel 6.3 stadgar att garantin ska vara tillgänglig i skriftlig eller annan varaktig form. Liknande reglering fanns inte i befintlig lagstiftning varför en ny paragraf infördes i Marknadsföringslagen med i princip motsvarande lydelse.⁵⁸

⁵⁴ Prop. s. 111

⁵⁵ Prop. s. 112

⁵⁶ Prop. s. 111

⁵⁷ Artikel 6.2 Konsumentköpsdirektivet

⁵⁸ Prop. 2001/02:134 s. 63-64

3. Felpåföljder

När fel har konstaterats ligger det i konsumentens intresse att åberopa en felpåföljd. För att kunna göra det krävs att konsumenten reklamerar felet till säljaren. Det är oväsentligt vilken felgrund som åberopas. Tillvägagångssättet för reklamation när garanti givits är i stort sett detsamma som i det garantilösa fallet. I detta kapitel redogörs för de gemensamma regler som aktualiseras när ett fel har konstaterats. I 22 samt 25-31 §§ KKL stadgas de påföljder konsumenten kan göra gällande och i 23-24 §§ KKL ges reglerna för reklamation.

3.1 22 samt 25-31 §§, påföljder vid fel i varan

I 22 § KKL stadgas de felpåföljder konsumenten kan göra gällande när fel i varan föreligger. De påföljder som står konsumenten till buds är avhjälpande, omleverans, prisavdrag eller ersättning för att avhjälpa felet samt att häva köpet. De primära påföljderna vid fel är avhjälpande eller omleverans.⁵⁹ Konsumenten har rätt att kräva avhjälpande eller omleverans under förutsättning att detta kan ske utan oskälig kostnad för säljaren. Det ska också kunna ske inom skälig tid och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för konsumenten.⁶⁰ Vad som är en oskälig kostnad för säljaren får avgöras genom en jämförelse med hur väsentligt felet är för konsumenten.⁶¹ Om konsumenten kräver en annan påföljd än avhjälpande eller omleverans får säljaren ändå vidta sådan åtgärd men fortfarande under förutsättning att det kan ske inom skälig tid, utan kostnad och väsentlig olägenhet för konsumenten.⁶²

28 § KKL innehåller regler för de fall när avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga, inte sker inom skälig tid eller utan kostnad eller väsentlig olägenhet för konsumenten. Konsumenten kan då istället kräva prisavdrag eller ersättning för avhjälpande. Prisavdraget ska svara mot felet och ersättningen för avhjälpande ska motsvara vad det kostar att få felet åtgärdat. Om felet är väsentligt för konsumenten får han häva köpet. Väsentlighetsbedömningen utgår

⁵⁹ Prop. 2001/02:134 s. 51, Herre s. 287

⁶⁰ 26 § KKL

⁶¹ 26 § 2 st. KKL

⁶² 27 § KKL

från varje enskild konsument vilket innebär att även fel som objektivt sett är ringa kan vara väsentligt för den enskilde.⁶³

Konsumenten har också rätt till skadestånd för den skada han lider av att varan är felaktig. Säljaren undkommer skadeståndsansvar endast om det förelegat ett hinder utanför hans kontroll som inte kunnat förutses eller undvikas.⁶⁴ Skadeståndsansvaret omfattar också skada på annan egendom som uppkommer till följd av den felaktiga varan. Ansvaret gäller endast annan egendom som hör till konsumenten eller någon i hans hushåll och om egendomen är avsedd för privat bruk.⁶⁵

3.2 23-24 §§, reklamation

För att konsumenten ska kunna åberopa en felpåföljd krävs att han förfar enligt reglerna i 23 § KKL. Det krävs att konsumenten lämnar säljaren meddelande om reklamationen inom skälig tid efter det att konsumenten upptäckte eller borde ha upptäckt felet och allra senast inom tre år efter det att avlämnande skett. Det finns inget direkt formkrav för reklamation men konsumenten måste uttrycka sin vilja att reklamera samt vad det är som anses felaktigt. Konsumenten behöver dock inte ange vilken påföljd han vill göra gällande. Förfar konsumenten inte på detta vis så förlorar han rätten att åberopa felet.⁶⁶

Någon undersökningsplikt i traditionell köprättslig mening föreligger inte vid konsumentköp men en ytlig undersökning av varan torde kunna krävas av konsumenten.⁶⁷ Vidare kan omständigheter såsom sjukdom eller ovisshet om felets orsak medföra att viss tid förflyter efter det att konsumenten upptäcker eller borde upptäcka felet. Säljaren kan därför få räkna med att en reklamation kan inkomma efter en relativt lång tid.⁶⁸ Den reklamation som inkommer inom två månader efter det att felet upptäckts ska alltid anses ha inkommit i rätt tid.⁶⁹

⁶³ Prop. s. 127

⁶⁴ 30 § KKL

⁶⁵ 31 § KKL

⁶⁶ Prop. s. 113, Herre s. 267

⁶⁷ Prop. s. 114, prop. 2001/02:134 s. 56

⁶⁸ Prop. s. 115

⁶⁹ 23 § 1 st. KKL

Genom 23 § 3 st. KKL stadgas den preskriptionsfrist köparen har för att åberopa fel. Reklamerar konsumenten inte inom tre år efter avlämnandet förlorar han rätten att åberopa felpåföljder såvida ingen garanti eller motsvarande utfästelse givits.⁷⁰ Garantitiden ersätter den lagstadgade preskriptionsfristen under förutsättning att säljaren genom garantin har påtagit sig ansvar för varan under längre tid än tre år och om felet omfattas av garantin.⁷¹

23 § 3 st. KKL bygger på resonemanget att bägge parter intressen måste tillvaratas; konsumenten måste ha möjlighet att få kompensation för en felaktig vara men säljaren ska inte behöva riskera reklamationer, och därmed ekonomiska förluster, alltför lång tid efter köptillfället. Den bygger också på avvägningen mellan svårigheten att bevisa att ett ursprungligt fel förelegat när en längre tid passerat och behovet av skydd vid köp av varor med längre hållbarhetstid.⁷² Man har gjort bedömningen att tre år är en rimlig tidsrymd då man anser att en minoritet av felen uppdragas senare än så.⁷³ Genom treårig preskription harmonieras också KKL med bestämmelsen om näringsidkares fordran på konsument i 2 § 2 st. Preskriptionslagen.⁷⁴

Värt att notera är att den ovan beskrivna tvåmånadersregeln inte påverkar preskriptionsfristen om tre år i det garantilösa fallet. Om ett fel upptäcks strax innan preskriptionsfristens utgång kan konsumenten alltså inte åberopa denna regel och på så vis få tre år och två månader på sig att reklamera.⁷⁵ I det fall att en funktionsgaranti givits kan förhållandet dock bli ett annat. Om felet upptäcks strax före garantitidens utgång har konsumenten fortfarande skälig tid på sig att reklamera om inte säljaren uttryckligen angett att reklamation måste ske inom tidsfristen.⁷⁶ Konsumenten kan därför potentiellt sett få en längre preskriptionsfrist än i det garantilösa fallet.

⁷⁰ Herre s. 267-268

⁷¹ Prop. s. 116, Herre s. 277

⁷² I prop. 2004/05:13 s. 105 har man med anledning av förlängningen av preskriptionstiden från två till tre år uttryckligen sagt att "En förlängd preskriptionstid behövs framför allt i sådana fall där produkten förväntas fungera i mer än två år"

⁷³ Prop. 2004/05:13 s. 105

⁷⁴ Prop. 2004/05:13 s. 106, Herre s. 276. Preskriptionstiden var fram till och med 2004 två år.

⁷⁵ Prop. 2001/02:134 s. 59, Herre s. 276

⁷⁶ Prop. s. 116

Avtalsvillkor som avviker från reglerna i 23 § KKL är utan verkan eftersom paragrafen är tvingande till konsumentens fördel. Ett villkor om till exempel en särskild kortare preskriptionsfrist eller att kvitto måste uppvisas är således inte giltiga. En rekommendation av tillvägagångssätt är dock tillåten och anses dessutom vara till fördel då reklamationsförfarandet på så vis torde underlättas.⁷⁷

Av 24 § KKL följer att konsumenten utan den begränsning som följer av 23 § KKL kan åberopa att varan är felaktig om säljaren handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder. Också om felet är sådant som avses i 18 § KKL, det vill säga när den sålts i strid mot försäljningsförbud eller är hälsovådlig, ska 24 § KKL gälla. I dessa situationer gäller alltså inte preskriptionstiden om tre år utan allmänna regler om preskription träder in. Konsumenten har då istället tio år på sig att reklamera.⁷⁸

⁷⁷ Prop. s. 113-114

⁷⁸ Prop. s. 116

4. Förhållandet mellan funktionsgarantier och KKL

Centralt för konsumenten torde vara att de varor som inhandlas ska motsvara det som överenskommits med säljaren. Detta följer också av 16 § 1 st. KKL, att varan ska vara avtalsenlig. Varan ska vad gäller dess beskaffenhet inte heller avvika från varor av samma slag. Konsumenten bör också kunna förvänta sig att varan ska ha en viss hållbarhet under en viss förväntad tid. I följande kapitel ska därför inledningsvis diskuteras hur hållbarheten, konsumentens befogade förväntningar och avtalsenligheten kan definieras och hur de förhåller sig till varandra. Bevisbördans betydelse vid fel i varan diskuteras avslutningsvis i detta kapitel.

4.1 Hållbarhet och konsumentens befogade förväntningar

Frågan är hur funktionsgarantier förhåller sig till det lagstadgade skyddet i KKL. Det är i det föregående utrett att en vara enligt 16 § KKL ska anses felaktig om den inte är avtalsenlig eller om den i något annat avseende avviker från vad konsumenten med fog kan förvänta sig. När en funktionsgaranti givits ska varan anses felaktig om den under garantitiden försämras i det eller de avseenden som garantin omfattar. I båda fallen tar reglerna sikte på att varan ska ha viss hållbarhet. Definitionen av hållbarhet skiljer sig dock något åt i de båda fallen. Hållbarheten är förvisso inte den enda faktor en konsument kan ha befogade förväntningar om men torde ändå vara av central betydelse. Ett fel är ju i sig ett uttryck för att varan inte fungerat eller hållt. Hur hållbarheten definieras och förhåller sig till konsumentens befogade förväntningar är därför det första som diskuteras nedan. Därefter diskuteras hållbarheten i förhållande till avtalsenligheten.

Av specialmotiveringen till KKL framgår att varan ska vara avtalsenlig men också att vissa egenskaper ska vara underförstådda mellan parterna. Med detta menas att varan ska kunna användas på normalt vis och ha normal hållbarhet.⁷⁹ Att varan ska kunna användas på ett normalt vis exemplifieras genom att en klocka ska visa rätt tid eller att ett regnplagg står emot vatten.⁸⁰ Vilka krav som kan ställas på

⁷⁹ Prop. s. 94

⁸⁰ Prop. s. 95

hållbarheten ”får i viss mån vara beroende av andra faktorer”⁸¹. Vad gäller hållbarheten har man i lagstiftningen alltså inte direkt reglerat vad detta ska innebära.

Grobgeld & Hertzman gör antagandet att konsumenten har en naturlig förväntan på varans funktionalitet, att varan ska hålla under en period som är normal för varor av samma slag. Detta torde innefatta inte enbart att varan är felfri vid leverans utan även viss tid därefter, att den således håller viss kvalitet.⁸² Konsumenten kan alltså ställa vissa krav på hållbarhet som innefattar normal användning av varan. Om den inte klarar normal användning under normal hållbarhetstid är den felaktig.⁸³ Agell menar att ett hållbarhetskrav bör kunna inläsas redan genom ordalydelsen i 16 § 2 st. 1 p. KKL, nämligen att varan ska vara ägnad för de ändamål som varor av samma slag i allmänhet används.⁸⁴ Om en vara inte uppfyller rekvisitet är alltså hållbarhetskravet inte uppfyllt.

Strömquist anser att något generellt hållbarhetskrav inte kan fastställas men sluter sig till Grobgeld & Hertzmans uppfattning, att varan ska vara av normal kvalitet och hålla för normal användning för att betraktas som felfri.⁸⁵ Vidare får konsumenten finna sig i normal förslitning, men behöver aldrig tolerera funktionssvikt under den normala hållbarhetstiden.⁸⁶ Håstad uttrycker saken på ett lite annat vis; ”köparen har rätt att förvänta sig att varan *vid avlämnandet* har en ’*hållbarhetspotential*’”⁸⁷ vilket innebär att en försämring under normal hållbarhetstid är utesluten. Skulle försämring ändå uppstå torde varan vara behäftad med ett ursprungligt fel.⁸⁸

Hur långt dessa hållbarhetskrav kan sträcka sig avgörs, enligt Agell, av vilken typ av vara det handlar om. Dock anser Agell att man vid köp av fabriksnya varor bör kunna förutsätta en minsta godtagbar hållbarhetstid som motsvarar lägsta godtag-

⁸¹ Prop. s. 95

⁸² Grobgeld & Hertzman s. 257

⁸³ Grobgeld & Hertzman s. 258

⁸⁴ Agell s. 412

⁸⁵ Strömquist s. 28

⁸⁶ Strömquist s. 29

⁸⁷ Håstad s. 93

⁸⁸ Håstad s. 94

bara standard.⁸⁹ Grobgeld & Hertzman ger ett liknande svar på hur lång hållbarhetstid som kan förväntas; nämligen då kravet på normal hållbarhet inte kan uppfyllas efter relativt kort tid.⁹⁰ Inte heller Strömquist ger ett konkret svar på hur lång hållbarhetstid som kan förväntas utan konstaterar bara att varan får anses felaktig om den ”inte hållit tillräckligt länge för att leva upp till normal hållbarhetstid”⁹¹.

Kihlman utvecklar resonemanget genom att hävda att varan har den hållbarhet som konsumenten med fog kan förvänta sig följer av avtalet.⁹² Normal hållbarhet skulle således kunna bestämmas till allt från ett par dagar för färskvaror till flera år för kapitalvaror. Men egentligen, menar Kihlman, spelar den normala hållbarhetstiden ingen roll om den överstiger preskriptionstiden enligt 23 § KKL, därefter är det konsumenten som står risken för försämring i varan.⁹³ Kihlmans resonemang leder till slutsatsen att någon hållbarhetstid i lagteknisk mening i princip aldrig kan överstiga tre år.⁹⁴

När en funktionsgaranti utfärdats menar dock Grobgeld & Hertzman att denna ”därför [kan] sägas vara en utfästelse som tar sikte på prestationens hållbarhet”⁹⁵. Garantitiden är alltså lika med hållbarhetstiden enligt dessa författare. Agells definition av en funktionsgaranti ligger nära Grobgeld & Hertzmans; funktionsgarantin ska ses som en garanti ”för varans (...) hållbarhet under den angivna tiden”⁹⁶. I Agells tolkning tycks dock inte garantitider understigande den lagstadgade preskriptionsfristen rymmas. Agell ser nämligen funktionsgarantin som en förlängning av ett hållbarhetskrav som en konsument borde kunna ställa, även utan en garanti.⁹⁷ Strömquist anser däremot att garantitider kan ha inverkan på konsumentens

⁸⁹ Agell s. 413

⁹⁰ Grobgeld & Hertzman s. 258

⁹¹ Strömquist s. 29

⁹² Kihlman s. 211

⁹³ Kihlman s. 215-216, Kihlman anger den tvååriga preskriptionsfristen i originaltexten som icke desto mindre syftar på preskriptionsregeln i 23 § KKL

⁹⁴ Kihlman s. 216, Kihlman anger återigen två år med syftning på preskriptionsregeln så som den var utformad 1999

⁹⁵ Grobgeld & Hertzman s. 262

⁹⁶ Agell s. 416

⁹⁷ Agell s. 416

befogade förväntan om varans hållbarhet. En kort garantitid kan tyda på kort hållbarhet och vice versa.⁹⁸

Kihlman anför vidare att en funktionsgaranti ska ses som ett löfte om varans beskaffenhet vid riskövergången och att den vid normal användning ska hålla under den garanterade tiden.⁹⁹ Garantitiden ska ses som ”ett sätt att beskriva avtalsföremålets kvalitet”¹⁰⁰ vilket skulle innebära att den också är en del av avtalsföremålets beskrivning. På så vis menar Kihlman att konsumentens befogade förväntningar på en längre hållbarhetstid än garantitiden skulle vara oförenliga med avtalet. En till exempel ettårig garantitid skulle således innebära att fel inte kan föreligga efter garantitidens utgång.¹⁰¹

Först konstateras att konsumenten i allmänhet kan förvänta sig viss hållbarhet utifrån en jämförelse med varor av samma slag eller på grund av normal användning. När en funktionsgaranti givits är det istället garantitiden som ska vara vägledande för konsumentens uppfattning om normal hållbarhetstid. Problemet är att dessa två inte går ihop när garantitiden är kortare än vad som kan anses vara normal hållbarhetstid för konsumentkapitalvaror. Den hållbarhet som en konsument med fog kan förvänta sig, och som ska vara vägledande för felbedömningen enligt 16 § KKL, skiljer sig markant från den hållbarhet som följer av en funktionsgaranti om ett år.

4.2 Förhållandet mellan hållbarhet och avtalsenlighet

Enkelt uttryckt kan konsumenten inte som fel åberopa något han känt till vid köpavtalets ingående.¹⁰² Till avtalet hör den information och den beskrivning som säljaren givit konsumenten. Säljaren har också enligt 16 § 3 st. 2 p. KKL att upplysa om sådana förhållanden som kan tänkas inverka på köpet. Ges samtidigt en funktionsgaranti blir även denna en del av beskrivningen.¹⁰³ Den information som förelegat vid köptillfället och som har sammanfattats i köpavtalet är alltså

⁹⁸ Strömquist s. 42

⁹⁹ Kihlman s. 222

¹⁰⁰ Kihlman s. 224

¹⁰¹ Kihlman s. 224

¹⁰² Kihlman s. 24

¹⁰³ Kihlman s. 224

sådant som konsumenten känner till. Konsumenten torde alltså inte egentligen kunna hävda att han haft fog för någon annan förväntan än den som följer av avtalet.

20 § KKL stadgar att säljaren är ansvarig för ursprungliga fel även om de visar sig först senare. 23 § KKL ger den tidsram inom vilken konsumenten måste påtala sådant fel, oavsett om garanti givits eller ej. Med andra ord kan en funktionsgaranti inte i detta hänseende hindra en konsument från att göra gällande ett ursprungligt fel. Men då gäller ju också att ett fel kan konstateras föreligga. Frågan blir alltså om konsumenten kan påtala ett fel om han inte har fog att förvänta sig att varan har annan hållbarhet än vad som följer av garantin.

När en funktionsgaranti utfärdas för ett år uppstår alltså en situation där konsumenten borde basera sin befogade förväntan på hållbarhetstid på vad som följer av avtalet men också baserat på vad som är normalt för varor av samma slag. Med det resonemang som fördes kring konsumenters generella förväntan på hållbarhet kan konstateras att de varor som uppsatsen tar sikte på knappast förväntas hålla under endast ett år. Eftersom den befogade förväntan som avses i 16 § 3 st. KKL inte utgår från den enskilde konsumenten måste alltså den förväntade hållbarheten bestämmas av vad som är normalt för varor av samma slag.

ARN har i två utlåtanden avgjort att konsumenten ska kunna påtala fel även efter det att garantitiden gått ut. Dessa illustrerar nyss sagda. I ärendet 1991-4417 har ett kretskort i en tv-apparat gått sönder efter det att den ettåriga garantin gått ut men innan preskriptionsfristen. Nämnden konstaterar att ett kretskort förväntas hålla betydligt längre än vad som här varit fallet, ett ursprungligt fel ska anses föreligga och konsumenten ska ha rätt till ersättning för avhjälpande. Ett liknande ärende är 1992-5239 där fel i en tvättmaskin påtalats för säljaren. Nämnden konstaterar att säljaren ansvarar för fel under preskriptionsfristen och att felet i detta fall var ursprungligt. Vidare tydliggör nämnden att beviskravet för om ursprungligt fel förelagat bör ställas lågt när det är fråga om en tekniskt avancerad vara och att säljaren aldrig kan friskriva sig från felansvar.

Konsumenten kan, vilket visats ovan, med fog förutsätta en längre hållbarhet än vad garantin anger. Funktionsgarantin är en del av avtalet och varan är därmed i grunden avtalsenlig men får ändå anses felaktig eftersom den avviker från vad en konsument i allmänhet med fog kan förutsätta. Funktionsgarantins utfästelse om hållbarhet i ett år påverkar alltså inte avtalsenligheten men torde påverka konsumentens uppfattning om hur länge varan ska hålla.

4.3 Bevisbördans betydelse

Det är enligt köprättsliga principer konsumenten som har bevisbördan för att fel föreligger. Denne ska visa att felet har sitt ursprung i någon händelse före varans avlämnande, att felet är ursprungligt. Beviskravet är dock lågt ställt. Faktum kvarstår dock att det finns uppenbara svårigheter för en konsument att visa att ett fel varit ursprungligt, särskilt när det är fråga om en tekniskt avancerad vara.

Under de första sex månaderna har konsumenten getts fördelen att fel ska presumeras vara ursprungliga såvida inte annat visas eller att presumptionen är oförenlig med varans eller felets art. Konsumenten har dock fortfarande att bevisa att fel över huvudtaget föreligger men behöver inte visa att felet var ursprungligt, det gör nämligen paragrafen åt honom. Konsumenten har alltså givits en form av funktionsgaranti genom 20 a § KKL.¹⁰⁴ Det åligger därefter säljaren att visa att felet beror på något förhållande på konsumentens sida för att undgå felansvar. Det är således säljaren som i praktiken har bevisbördan i detta fall.

När en funktionsgaranti givits är det istället alltid säljaren som har att visa att felet beror på en olyckshändelse, vanvård, onormalt brukande eller därmed jämförlig händelse på konsumentens sida. Säljaren har förvisso ett relativt lågt beviskrav att uppfylla, han ska endast göra sannolikt att felet beror på något av ovanstående. Säljaren har fullt ansvar för såväl varan som för att visa att den inte är behäftad med fel. Konsumenten behöver således endast reklamera varan till säljaren och med stöd i garantin hävda att den är felaktig.

¹⁰⁴ Herre s. 234

Som synes ger alltså funktionsgarantin en relativt stor fördel i det att bevisbördan placeras på säljaren. Konsumenten behöver inte visa att felet är ursprungligt utan endast påtala att ett fel som omfattas av garantin har uppkommit. Det är alltså en inte oviktig förmån som ges till konsumenten under garantitiden. Förmånen ges dock redan under en relativt generös tidsperiod genom 20 a § KKL.

5. Slutsatser och egna reflektioner

En funktionsgaranti ger konsumenten vissa fördelar som han inte annars haft. För det första får han en ytterligare felgrund till sitt förfogande. Under garantitiden har säljaren utökat sitt felansvar i den omfattning som följer av garantivillkoren, villkor som åtminstone inte kan vara sämre än vad som följer av de tvingande reglerna i KKL. För det andra vilar bevisbördan på säljaren under garantitiden. Att det kan vara svårt för konsumenten att påvisa att ett fel varit ursprungligt har redan konstaterats.

Uppsatsen har behandlat funktionsgarantier i allmänhet. En säljare är fri att utforma garantivillkoren hur generöst han vill gentemot konsumenten och en garanti kan alltså i teorin vara mycket fördelaktig. Det har dock visats att garantier som utfärdats för en kortare tid än den lagstadgade på olika vis ger anledning till eftertanke. Lagen skiljer naturligtvis inte dessa från garantier som utfärdats för en längre tidsperiod, säljarens ansvar är detsamma oavsett garantitid, men när en garanti utfärdas för exempelvis ett år aktualiseras frågeställningen för denna uppsats på ett påtagligt vis.

Om garantin är utfärdad för ett år har konsumenten under denna tid en ytterligare felgrund till sitt förfogande och fördelen att slippa bevisbördan. Felgrunden kan, i det fall garantin är generöst utformad, vara betydligt förmånligare för konsumenten att åberopa men lagen ger redan ett starkt skydd. Om den ettåriga funktionsgarantin endast garanterar varans funktion eller hållbarhet i allmänhet torde den inte kunna anses sätta konsumenten i en särskilt mycket bättre sits. Vad gäller den omkastade bevisbördan utökas endast denna förmån med sex månader vilket i förhållande till den treåriga preskriptionstiden som följer av 23 § KKL kanske är att betrakta som marginellt bättre. En ettårig garantitid ger obestriddligen konsumenten fördelar men måhända inte i sådan omfattning som det utifrån gällande rätt verkar vara tänkt.

Det följer av diskussionen kring hållbarhet i förhållande till konsumentens befogade förväntningar att garantitiden också ska ses som en varas hållbarhetstid. Att denna hållbarhetstid inte är förenlig med en objektiv bedömning av hållbarhetstid för samma slags varor framgår också. En sådan situation torde dock vara direkt vilseledande för konsumenter. Avsikten med reglerna i KKL är att de ska skydda konsumenten och avtalsvillkor som är sämre än lagens regler för konsumenten ska vara ogiltiga. Det bär kanske aningens långt att utifrån denna uppsats hävda att ettåriga garantier i sig strider mot reglerna i KKL men resultaten tyder ändå på att syftet med funktionsgarantier på sätt och vis förfelas.

En ettårig funktionsgaranti borde därför vara utformad antingen så att den omfattar något som inte annars skulle skyddas enligt KKL:s regler, till exempel försumlighet eller olyckshändelse, eller vara utställd för längre tid än tre år. Annars är den i praktiken inte särskilt fördelaktig. Eller uttryckt på ett annat sätt; säljaren borde påta sig ett ansvar som överstiger konsumenters befogade förväntningar.

En ytterligare aspekt som aktualiseras, men som endast ska beröras mycket kortfattat, är vad som sker när garantitiden bara är något kortare än preskriptionsfristen. Eftersom 16 § 3 st. 3 p. KKL endast tar sikte på när varans egenskaper påtagligt skiljer sig från vad konsumenten med fog kan förvänta sig torde svåra gränsdragningsproblem uppstå. Detta är troligen en situation som sällan förekommer men som alltså inte regleras i KKL.

Källförteckning

Offentligt tryck

Regeringens proposition 1984/85:110 om konsumenttjänstlag
Regeringens proposition 1989/90:89 om konsumentköplag
Regeringens proposition 2001/02:134 Ändringar i konsumentköplagen
Regeringens proposition 2004/05:13 Distans- och hemförsäljningslag m.m.
Direktiv 1999/44/EG om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier

Litteratur

Agell, Anders, 1991. ”Felbegreppet, funktionsgarantier och försäkring”, *Svensk Juristtidning*, 1991 s. 404-247.

Grobgeld Lennart – Hertzman, Olov, 1981. ”Fel, hållbarhet och garanti”, *Svensk Juristtidning*, 1981 s. 241-285

Herre, Johnny, 2009. *Konsumentköplagen – En kommentar*. Tredje upplagan. Stockholm

Håstad, Torgny, 2009. *Köprätt – och annan kontraktsrätt*. Sjätte upplagan. Uppsala.

Kihlman, Jon, 1999, *Fel – Särskilt vid köp av fast och lös egendom*. Stockholm.

Strömquist, Gabriella, 1995. *Funktionsgarantier – Om garantins betydelse vid köp av konsumentkapitalvaror*. Uppsala.

Utlåtanden från ARN

ARN 1991-4417
ARN 1991-6248
ARN 1992-5239
ARN 1998-6662
ARN 2003-4343
ARN 2003-5348
ARN 2009-1467
ARN 2009-4644

Elektroniska källor

<http://orrefors.se/main.asp>
<http://www.samsonite.se/en/our-guarantee.htm>